

Vechten voor onze rechten!

Ga met jongeren in dialoog over kinderrechten.

Handleiding

voor het gebruik van de jeugd vriendelijke versie van de Slotbeschouwingen van het VN-Kinderrechtencomité

Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind

COORDINATION DES ONG POUR LES DROITS DE L'ENFANT

Plantyn STUDIO

COLOFON

Dit educatieve project is het resultaat van een samenwerking tussen Plantyn Studio, de Coördinatie van NGO's voor kinderrechten en de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind.

Tekst: Ann Smedts en Marie D'Haese (Coördinatie van NGO's voor kinderrechten) met bijdrage van Laura Hulsmans (studente in samenwerking met NCRK in 2023).

Illustratieverantwoording: Visuality Europe

Vormgeving: Els Vandervoort

Designs © UNICEF, 2019

Verantwoordelijke uitgever: Plantyn, Posthofbrug 6-8, bus 3 - 2600 Berchem
P00022681

© 2024 Plantyn nv, België
Tekst- en datamining niet toegestaan

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

www.plantyn.com

Beste leerkracht of opvoeder,

Als jongerenbegeleider speel je een belangrijke rol in de educatie van jongeren over kinderrechten. De Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind ontwikkelde daarom een handige tool om met jongeren rond het thema aan de slag te gaan.

Oorsprong van dit project

In 2019 heeft België zijn recentste rapport met belangrijke aanbevelingen (Slotbeschouwingen) over kinderrechten ontvangen van het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties (VN-Kinderrechtencomité). In het kader van het Fight4YourRight-project heeft de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK) intensief samengewerkt met jongeren en haar partnerorganisaties om dit rapport te 'vertalen' naar een jeugdvriendelijke versie ervan. Het resultaat van deze oefening is een interactieve affiche met een selectie van aanbevelingen, gemaakt voor en door jongeren. Meer informatie over de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, de rapportagecyclus en de Slotbeschouwingen vind je [hier](#).

Waarom deze handleiding?

In deze handleiding vind je suggesties en praktische tips om met jongeren tussen 12 en 18 jaar aan de slag te gaan rond de Slotbeschouwingen over kinderrechten. Door met jongeren in dialoog te gaan over kinderrechten:

- leren ze wat hun rechten zijn en kunnen ze opkomen voor hun eigen rechten en die van anderen;
- ontwikkelen ze attitudes en waarden die democratie en wereldburgerschap ondersteunen;
- besteed je aandacht aan thema's als pesten, diversiteit, gelijke kansen en armoede.

Transversale eindtermen in de schoolcontext

Ga je als leerkracht aan de slag met deze handleiding tijdens de lessen geschiedenis, talen, burgerschap of levensbeschouwing? Dan vind je ook een overzicht terug van de behaalde transversale eindtermen per leeftijdsgroep ([bijlage 1](#)). Bovendien is de handleiding zo opgebouwd dat je ze flexibel kunt inzetten en gebruiken. Daardoor maak je snel een les of activiteit rond kinderrechten op maat van de jongeren of kun je een hele projectweek uitwerken rond dit thema.

Deze handleiding beperkt zich echter niet enkel tot binnen de klasmuren, maar kan ook buiten school ingezet worden in bijvoorbeeld jeugdwerk.

Klaar om de kracht en het belang van kinderrechten samen met jongeren te ontdekken?

Deze handleiding biedt jou de tools om kinderrechten op een boeiende manier te ontdekken met jongeren en samen te streven naar een rechtvaardigere en inclusievere samenleving. Inspireer jongeren om op te komen voor hun rechten en die van anderen!

Hoe is deze handleiding opgesteld?

De handleiding bestaat uit drie delen:

DEEL 1: Achtergrondinfo project

GA NAAR PAG. 5

We geven je achtergrondinformatie bij het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (Kinderrechtenverdrag) en de rapportagecyclus die voorafgaat aan de Slotbeschouwingen van het VN-Kinderrechtencomité. Zo kun je met het volste vertrouwen rond het thema werken.

DEEL 2: Educatieve Fiches

GA NAAR PAG. 12

In dit onderdeel vind je drie educatieve fiches terug per leeftijdsgroep, van 12 tot 14 jaar en van 15 jaar tot 18 jaar. Deze fiches bevatten suggesties en activerende werkvormen om met jongeren de verschillende kinderrechtenthema's op de poster te verkennen. Elke lesfiche is opgedeeld in een basisles voor de jongste doelgroep en een differentiatieles met complexere inhoud en vaardigheden. Als begeleider kun je het materiaal aanpassen aan de niveaus en behoeften van de jongeren waarmee je werkt.

DEEL 3: Wat kun je zelf doen?

GA NAAR PAG. 23

We voorzien een handig overzicht van instanties die je kunt contacteren wanneer je getuige bent van een schending van kinderrechten. Deze info wordt ook samengevat op een bladwijzer die je kunt uitdelen aan de jongeren.

DEEL 1

Achtergrondinfo project

1. Een interactieve affiche om kinderrechten te introduceren bij jongeren

Aan de slag gaan met jongeren over kinderrechten kan zowel in de klas als tijdens jeugdactiviteiten een inspirerende en verrijkende ervaring zijn. De **interactieve affiche**, die het middelpunt vormt van deze handleiding, is het perfecte hulpmiddel om dit belangrijke thema op een boeiende en toegankelijke manier te introduceren.

Acht thema's met aanbevelingen

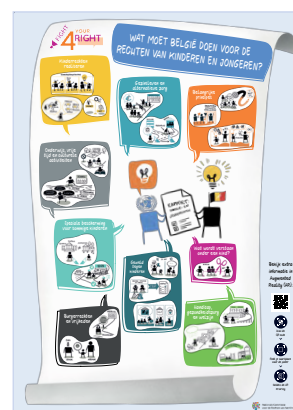
De affiche vertrekt vanuit de vraag wat België moet doen voor de rechten van kinderen en jongeren, en concreter om de rechten van kinderen en jongeren te beschermen. **Deze vraag kan worden opgesplitst in verschillende subvragen, waarop de titel van elk van de acht bubbels van de affiche een antwoord geeft.** Deze bubbels hangen samen met de Slotbeschouwingen van het VN-Kinderrechtencomité uit 2019, die verbonden zijn aan de basisrechten opgenomen in het Kinderrechtenverdrag zelf. Door de indeling van de poster in verschillende bubbels kun je kiezen welke onderwerpen je wilt bespreken.

DE VERSCHILLENDE **BUBBELS** GAAN OVER WAT BELGIË KAN DOEN:

- om de rechten van het kind te verwezenlijken;
- zodat de wet rekening houdt met de definitie van het kind zoals vermeld in het Kinderrechtenverdrag;
- zodat de algemene principes van het Kinderrechtenverdrag gerespecteerd worden;
- zodat de vrijheden en burgerrechten gerespecteerd worden;
- zodat kinderen beschermd worden tegen alle vormen van geweld;
- om ouders te ondersteunen in hun rol en om de rechten van geplaagde kinderen te respecteren;
- voor de bescherming van de rechten van kinderen met een handicap, en ook om de gezondheid en het welzijn van alle kinderen te verbeteren;
- zodat elk kind toegang heeft tot kwalitatief onderwijs, en ook tot recreatieve en culturele activiteiten;
- om kinderen te beschermen die het meeste risico lopen dat hun rechten geschonden worden.

De **affiche** is beschikbaar in het Nederlands, Frans en Engels.

Via de QR-code op de affiche kunnen de jongeren met augmented reality (AR) de verschillende topics zelf ontdekken. [Download de poster](#) of bestel de poster op A2-formaat via info@ncrk-cnde.be.

De tekstuele versie, die schuilt achter de **affiche**, van de jeugd vriendelijke Slotbeschouwingen vind je [hier](#).

De poster bevat een schat aan informatie en mogelijkheden om met jongeren aan de slag te gaan rond kinderrechten.

- De aanbevelingen die het VN-Kinderrechtencomité deed, kun je via Augmented reality ontdekken.
- Via AR-technologie vind je ook extra uitleg over de rapportagecyclus, de jeugd vriendelijke versie van het Kinderrechtenverdrag.
- Je hebt de optie om de volledige poster te gebruiken of een bepaalde bubbel uit te kiezen waarmee je aan de slag gaat.

Gebruik AR-technologie om meer te leren over kinderrechten

Augmented reality (AR) is een technologie die **digitale beelden**, geluiden of andere informatie toevoegt aan de echte wereld, zodat die wereld **interactiever** en **interessanter** wordt.

Met AR-technologie werd er digitale informatie toegevoegd aan de poster.

- **Stap 1:** zorg ervoor dat je smartphone verbonden is met het internet.
- **Stap 2:** gebruik je camera of installeer een gratis app om QR-codes te scannen.
- **Stap 3:** scan de QR-code op de poster en klik vervolgens op de link.
- **Stap 4:** houd je smartphone voor de poster om de interactieve en klikbare elementen die verschijnen te ontdekken.

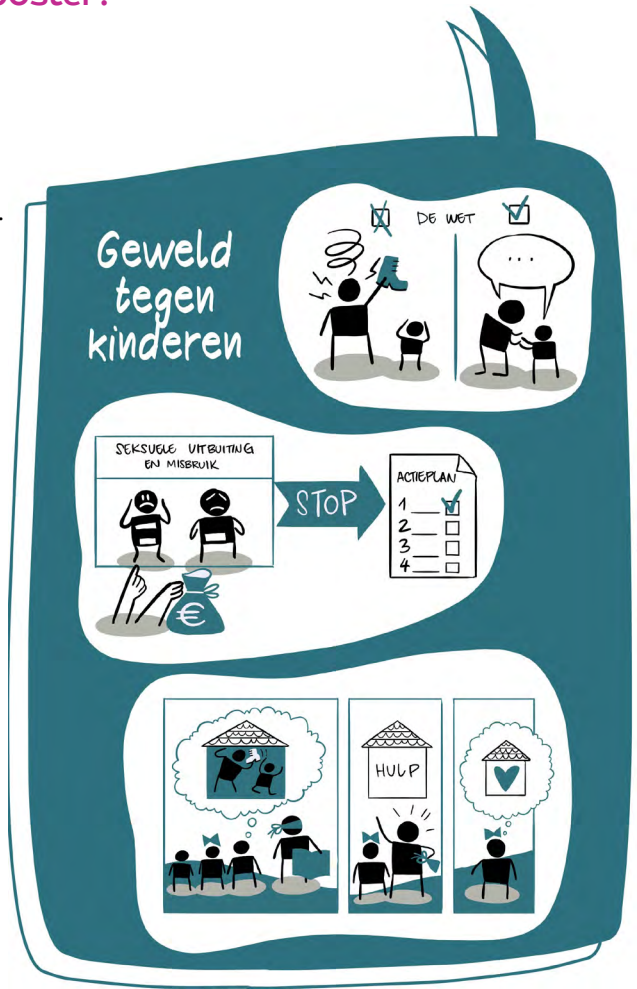
Hoe lees je de verschillende onderdelen op de poster?

Stap 1: inzoomen op een bubbel

De poster bestaat uit acht 'bubbels'.

Elke bubbel is telkens onderverdeeld in **meerdere tekeningen**. In dit voorbeeld over 'geweld tegen kinderen' zijn er drie tekeningen:

- De tekening bovenaan brengt in beeld dat een wet lijfstraffen zou moeten verbieden.
- De illustratie linksonder verwijst naar de aanbeveling van het VN-Kinderrechtencomité dat België een actieplan zou moeten opstellen voor het hele land om seksuele uitbuiting en misbruik van kinderen te bestrijden en te voorkomen.
- De illustratie rechtsonder toont dat alle professionals in staat moeten zijn om situaties van misbruik of verwaarlozing van kinderen te identificeren en hen te ondersteunen in de richting van hulpdiensten.

Stap 2: ontdek de aanbevelingen

Per bubbel ontdekken jongeren via AR-technologie de aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité. Deze aanbevelingen zijn geclusterd per themaveld.

Stap 3: lees de extra informatie

In de **grijze tekstballonnetjes** vind je telkens **extra informatie** over de gebruikte bewoordingen. Een overzicht van de acht bubbels en hun betekenissen vind je terug in **bijlage 2**.

(1) Gebrek aan interesse of zorg voor een kind dat één of meerdere van zijn behoeften kan aantasten (liefde, voeding, gezondheid, ...)

E. Geweld tegen kinderen

Lijfstraffen
De wet zou moeten verbieden dat kinderen hard aangepokt of (hooft) licht (dan ook) geslagen worden om hen te doen gehoorzamen of hen te straffen. België zou een geweldloze opvoeding moeten aanmoedigen, waarbij rekening wordt gehouden met de mening van kinderen.

Misbruik en verwaarlozing¹
België zou er alles aan moeten doen om de oorzaken van geweld, huiselijk geweld, kindermisbruik- en verwaarlozing aan te pakken. Men zou professionals zoals leerkrachten en maatschappelijke werkers beter moeten opleiden zodat zij sneller zouden zien wanneer een kind mishandeld of verwaarloosd wordt. Kinderen die slachtoffer zijn van zulke daden zouden toegang moeten hebben tot hulpdiensten, waaronder onderdak.

Sexuele uitbuiting² en misbruik
België zou een actieplan voor het hele land moeten opstellen om seksuele uitbuiting en misbruik van kinderen te bestrijden en te voorkomen.

Schadelijke praktijken³
België zou alles in het werk moeten stellen om kindhuwelijken⁴ en vrouwelijke genitale verminking⁵ af te schaffen. België zou professionals (leerkrachten, maatschappelijke werkers...) moeten opleiden zodat deze zouden kunnen herkennen wanneer een kind een mogelijk slachtoffer van kindhuwelijk is.
Onnodige medische of chirurgische ingrepen bij intersekse kinderen⁶ zouden moeten worden verboden wanneer deze ook later kunnen worden uitgevoerd, op een moment dat het kind zelf in staat is om te zeggen of hij of zij akkoord is met de ingreep.

(1) Gebrek aan interesse of zorg voor een kind dat één of meerdere van zijn behoeften kan aantasten (liefde, voeding, gezondheid, ...)

(2) Wanneer kinderen op een criminele manier worden gebruikt voor seksuele activiteiten (bijv. kinderprostitutie, het maken van kinderpornografie of sexting)

(3) Bepaalde levensgewoonten (wat je eet, hoe je verzorgd wordt...) die schadelijk zijn voor kinderen.

(4) Huwelijk waarbij één van de partners nog erg jong, en soms zelfs nog een puber is. Wordt vaak besloten zonder dat kinderen zelf de kans hebben om hun wil te uiten.

(5) Ealle vormen van verwijdering of verminking van genitaliën van vrouwen, of meisjes, zonder dat hier een medische noodzaak of reden voor is.

(6) Kinderen die geboren zijn met bepaalde geslachtskenmerken die niet strukt overeenkomen met een mannelijk of vrouwelijk lichaam.

2. Het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (Kinderrechtenverdrag)

2.1 Ontstaan en betekenis Kinderrechtenverdrag

Kinderen en jongeren hebben specifieke behoeften, verwachtingen en zorgen, die verschillen van die van volwassenen. Daarom kregen kinderen een aantal bijzondere rechten. Deze rechten werden vastgelegd in het **Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind**, dat door de Verenigde Naties (VN) is opgesteld en aangenomen op 20 november 1989. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind wordt ook wel kortweg het **Kinderrechtenverdrag** genoemd.

KLIK HIER
VOOR
MEER INFO
OVER HET
ONSTAAN
VAN HET
KINDER-
RECHTEN-
VERDRAG.

2.2 De rol van het VN-Kinderrechtencomité

Het Kinderrechtenverdrag heeft in eerste instantie vooral **internationale gevolgen**. Landen die lid zijn van het Kinderrechtenverdrag, zijn verplicht om de rechten opgenomen in het verdrag te respecteren, beschermen en waarborgen. Het **VN-Kinderrechtencomité** is een groep van deskundigen die ervoor zorgt dat landen zich houden aan de afspraken uit het Kinderrechtenverdrag.

DE BELANGRIJKSTE TAKEN VAN HET COMITÉ ZIJN:

1. **controleren** of landen zich aan de afspraken houden;
2. extra afspraken **beoordelen**;
3. **advies** geven;
4. algemene opmerkingen formuleren en **onderzoeken** uitvoeren;
5. klachten behandelen;
6. **samenwerken** met andere organisaties.

Door al deze dingen te doen, helpt het **VN-Kinderrechtencomité** mee ervoor te zorgen dat kinderen over de hele wereld veilig zijn en goed behandeld worden.

MEER INFO
NODIG?

2.3 Rapportagecyclus van het VN-Kinderrechtencomité

België ondertekende en ratificeerde het Kinderrechtenverdrag in 1991 en beloofde daarmee zich te houden aan de artikelen van het Kinderrechtenverdrag.

Het VN-Kinderrechtencomité houdt regelmatig toezicht op wat er zich in België afspeelt. Elke 5 à 8 jaar gaat België naar het VN-Kinderrechtencomité om aan te tonen welke verbeteringen er zijn aangebracht op het vlak van kinderrechten.

Na analyse van de situatie brengt het Comité een **rapport** uit met aanbevelingen: dit zijn de Slot-beschouwingen aan België. De **Slotbeschouwingen** vormen een stappenplan om ervoor te zorgen dat kinderrechten in België worden toegepast en gerealiseerd.

In 2019 kreeg België maar liefst 55 **aanbevelingen** van het VN-Kinderrechtencomité. Van deze vele maatregelen benadrukte het Comité de aanbevelingen op de volgende **zes domeinen**:

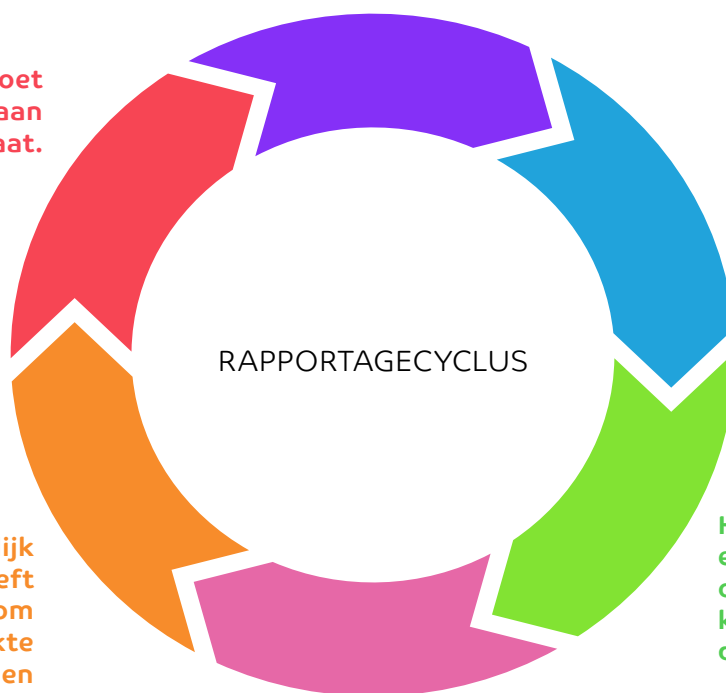
- kinderen met een handicap
- geestelijke gezondheid
- levensstandaard (armoede)
- onderwijs
- kinderen in migratie
- justitie

Vanaf de volgende cyclus zal België onder een **verkorte procedure** rapporteren bij het VN-Kinderrechtencomité. België zal dan moeten aantonen dat het voldoende extra aandacht heeft besteed aan de vermelde groepen en thema's.

De Staat voert deze aanbevelingen uit,
ondersteund en gecontroleerd
door het maatschappelijk middenveld.

Het Comité doet
aanbevelingen aan
de onderzochte staat.

Het maatschappelijk
middenveld (bijvoorbeeld
NGO's, kinderen)
verstreckt informatie
aan het Comité.

Het maatschappelijk
middenveld heeft
de mogelijkheid om
de door de Staat verstrekte
informatie aan te vullen
of erop te reageren.

Het Comité stuurt
een lijst met vragen
over de toepassing van
kinderrechten naar
de onderzochte staat.

Het Staatsrapport:
De Staat geeft de
antwoorden op deze lijst
met vragen.

Voor de Slotbeschouwingen baseert het VN-Kinderrechtencomité zich op een rapport van België. Naast dit landenrapport worden er ook **alternatieve of parallelle rapporten** opgesteld door onder andere niet-gouvernementele organisaties (ngo's).

Hieronder vind je de alternatieve rapporten van het recentste rapportageproces:

- Alternatief rapport van de kinderen van België aan het Comité voor de Rechten van het Kind, 2018:
ncrk-cnde.be/IMG/pdf/nl_unicef_rapport_wdyt_lr_-_30-05-2018.pdf
- Alternatief rapport van de ngo's over de naleving en de toepassing van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind in België, KiReCo en la CODE, 2018:
kinderrechtencoalitie.be/wp-content/uploads/2018/12/Alternatief-rapport-Kinderrechtencoalitie-2018-Nederlands.pdf
- Alternatief rapport aan het VN-Kinderrechtencomité, KRC en DGDE, 2018:
kinderrechtencoalitie.be/wp-content/uploads/2018/12/Alternatief-rapport-Kinderrechtencoalitie-2018-Nederlands.pdf
- Parallel report by the Combat Poverty, Insecurity and Social Exclusion Service, Myria and Unia, on the fifth and sixth periodic reports submitted by Belgium pursuant to article 44 of the Convention on the Rights of the Child: https://armoedebestrijding.be/publications/mensenrechten/CRC%202018contributBE_UniaMyriaPov.pdf

2.4 Project Fight4YourRight

Gebruik de AR en poster om toegang te krijgen tot een kind- en jeugdvriendelijke versie van het Kinderrechtenverdrag.

In 2019 heeft België zijn recentste rapport met belangrijke aanbevelingen (Slotbeschouwingen) over kinderrechten ontvangen. Daarna heeft Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK) intensief samengewerkt met jongeren en partnerorganisaties om dit rapport te 'vertalen' naar een jeugdvriendelijke en interactieve versie ervan.

Zo is **Fight4YourRight** (F4YR) ontstaan: **een versie van de Slotbeschouwingen die voor en door jongeren werd gemaakt**, makkelijker te gebruiken is en doelgerichter kan worden toegepast. Participatie van jongeren is belangrijk.

Het Kinderrechtenverdrag erkent het recht van kinderen en jongeren om hun mening te uiten in zaken die hen aangaan (artikel 12). Dit recht benadrukt het belang van actieve betrokkenheid van jongeren bij besluitvormingsprocessen die hun leven beïnvloeden.

Een van de doelstellingen van F4YR is om de Slotbeschouwingen breed te verspreiden, vooral onder kinderen en jongeren.

Diverse organisaties in België die met kinderen en jongeren werken, kunnen deze **jeugdvriendelijke versie** van de Slotbeschouwingen gebruiken tijdens hun activiteiten om hen bewust te maken van en te leren over kinderrechten.

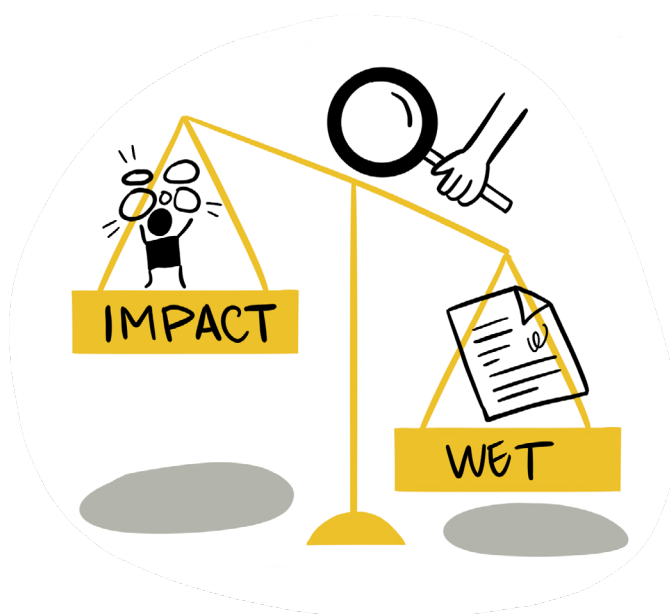
2.5 Op zoek naar nog meer info?

Extra info over **Fight4YourRight**:

- ncrk-cnde.be/nl/projecten/fight4yourright/context-van-het-project/
- vlaanderen.be/cjm/cjm/cjm/cjm/cjm/cjm/sites/default/files/2020-06/VN-Slotbeschouwingen-5de-6de-rapport-Belgie.pdf

Extra info over de **Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind**:

- ncrk-cnde.be/nl/projecten/informatieve-videofilms-kinderrechten/
- De 'Roadmap naar een jeugdvriendelijke versie van de Slotbeschouwingen' is gericht naar andere landen en ngo's. Ze geeft een overzicht van de verschillende aandachtspunten die uit de uitvoering van dit project naar voren zijn gekomen

DEEL 2

Overzicht educatieve fiches

<p>FICHE 1</p> <p>12-18 jaar</p> <p>Op verkenning</p>	<ul style="list-style-type: none">• Kennismaken met de interactieve fiche.• Invloed van de verschillende bubbels op het leven van leeftijdsgenoten.	<p> 50 min.</p>	<p>p. 13-14</p> <p></p>
<p>FICHE 2</p> <p>12-14 jaar</p> <p>Bubbel 2</p> <p>Wat wordt er verstaan onder een 'kind'?</p>	<ul style="list-style-type: none">• Definiëren wat een kind is en welke rechten en verantwoordelijkheden daarbij horen.	<p> 50 min.</p>	<p>p. 15-16</p> <p></p>
<p>FICHE 2</p> <p>15-18 jaar</p> <p>Bubbel 2</p> <p>Wat wordt er verstaan onder een 'kind'?</p>	<ul style="list-style-type: none">• Onderzoeken en begrijpen van de historische evolutie van de leeftijd waarop men in België wordt beschouwd als volwassene.• Ontwikkelen van vaardigheden die helpen om de verschillen en overeenkomsten tussen de verschillende juridische definities van een 'kind' te beoordelen.	<p> 75 min.</p>	<p>p. 16-17</p> <p></p>
<p>FICHE 3</p> <p>12-14 jaar</p> <p>Bubbel 8</p> <p>Onderwijs, vrije tijd en culturele activiteiten.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Werken rond thema's als uitsluiting, discriminatie en gelijkheid voor alle jongeren.• Posteractie rond een zelfgekozen thema gelinkt aan de poster.	<p> 75 min.</p>	<p>p. 18-19</p> <p></p>
<p>FICHE 3</p> <p>15-18 jaar</p> <p>Bubbel 8</p> <p>Onderwijs, vrije tijd en culturele activiteiten.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Duidelijk argumenteren om antwoorden op de stellingen te verklaren.• Empathie voor anderen ontwikkelen door zich in te leven in hun situatie, te reflecteren over eigen ervaringen en meningen en die vergelijken met anderen.	<p> 75 min.</p>	<p>p. 19-21</p> <p></p>

FICHE 1: OP VERKENNING

12-18
jaar

Doelen

- De jongeren maken kennis met de interactieve affiche.
- De jongeren denken na over de invloed van de verschillende bubbels op het leven van een leeftijdsgenoot.

Materiaal

- Poster
- Smartphone of tablet met internetaansluiting*
- Post-its
- Stiften

* Indien er geen smartphones of tablets beschikbaar zijn, kun je een papieren versie van de affiche opvragen via info@ncrk-cnde.be. De tekst kun je daar ook gratis opvragen.

ORIËNTATIE

Toon het [filmpje](#) waarin het Fight4YourRight-project wordt uitgelegd.

BESPREKING IN GROEP:

- Welke rol hebben jongeren gespeeld om deze poster te maken?
- Waarom is het belangrijk dat jongeren de inhoud van de Slotbeschouwingen kennen en begrijpen?
- Denken de jongeren vaak na over welke rol kinderrechten in hun leven spelen?

Stel vervolgens de [interactieve affiche](#) voor aan de jongeren.

De jongeren bekijken voor het eerst de poster in zijn volledigheid.

In het midden van de poster staat het logo van de **Verenigde Naties** (VN).

Enkele oriënterende vragen over de VN:

- Herken je het logo? Van welke organisatie is dit het logo?
- Wat is de kerntaak van de VN?
- Wie is er lid van de VN?

TER INFO: de **Verenigde Naties (VN)** is een organisatie waarin bijna alle landen van de wereld samenwerken om wereldproblemen op te lossen. De **kerntaak** van de VN is om vrede te bewaren, mensenrechten te beschermen en landen te helpen bij problemen zoals armoede, klimaatverandering en ziekte.

De VN probeert ervoor te zorgen dat iedereen in de wereld beter kan leven en dat er geen oorlogen of conflicten zijn tussen landen.

FICHE 1 - VERVOLG

BESPREKING IN GROEP:

- Wat denk je dat het hoofddoel van deze poster is?
- Wat wil het Fight4YourRight-project bereiken?
- Hoe is de poster opgedeeld?

KERN

De jongeren ontdekken de poster met AR.

De verschillende bubbels worden verdeeld onder de groepjes.

Elk groepje bestudeert één bubbel van dichtbij. Vervolgens krijgen de jongeren post-its in drie verschillende kleuren. Hierop noteren ze de kenmerken van hun bubbel aan de hand van een aangeboden verdeling ([zie bijlage 3](#)).

REFLECTIE

Daarna stellen de groepjes hun bubbel aan elkaar voor, opnieuw in de volgorde van de drie kleuren van de post-its hierboven: eerst de kenmerken, daarna hoe ze van toepassing zijn op hun eigen leven en daarna waarom ze belangrijk zijn voor zichzelf en anderen.

De verschillende groepjes hangen de post-its vervolgens bij de bijbehorende bubbels op de poster om een gezamenlijke mindmap te creëren. In groep wordt besproken hoe de verschillende rechten samenhangen en elkaar versterken.

ENKELE AFSLUITENDE VRAGEN

- Welke rechten vonden jullie het verrassendst of waren nog onbekend?
- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat deze rechten beter worden nageleefd in onze directe omgeving?
- Wat kunnen jullie zelf doen om deze rechten bekender te maken en te beschermen?
- Wat moet België doen om kinderen en hun rechten beter te beschermen?
- Hebben jullie zelf nog ideeën of aanvullingen voor het Comité voor de Rechten van het Kind?
- Zijn er zaken die je voortaan zou melden? Hoe zou je dat doen?
- ...

FICHE 2: BUBBEL 2 - WAT WORDT VERSTAAN ONDER EEN "KIND"?

12-14
jaar

Doelen

- De jongeren definiëren wat een kind is en welke rechten en plichten hierbij horen.

Materiaal

- Digibord
- Smartphone of tablet met internetaansluiting
- Link naar Mentimeter (woordwolk)
- Link naar Kahoot-quiz met de stellingen uit bijlage 4

ORIËNTATIE

MENTIMETER: 'Wat is een kind?'

De jongeren maken een woordwolk met een tool als [Mentimeter](#) of op een groot vel papier.

KERN

1. Je start met de quiz, die je vooraf klaarzet in een tool als [Kahoot](#). Hierbij worden verschillende stellingen gedropt die een link hebben met wat de juridische invulling is van een 'kind'.

Het uitgangspunt van de stelling is telkens:

'Mag een kind ...?' of 'Moet een kind ...?'

Als uitbreiding van de oefening kun je als begeleider vragen of de jongeren een land kunnen opnoemen waar de situatie hetzelfde is als in België of net helemaal anders is dan in België.

In [bijlage 4](#) vind je een overzicht met stellingen.

2. De jongeren krijgen de volgende aanbeveling die hoort bij **bubbel 2** en bespreken ze eerst in kleine groepjes aan de hand van de voorbeeldvragen hieronder.

'Kinderen zouden niet mogen trouwen.

Hierop zou geen enkele uitzondering mogen bestaan!

VOORBEELDVRAGEN VOOR DE BESPREKING IN GROEP:

- Ben je akkoord met deze aanbeveling?
- Waarom zouden er nog steeds kindhuwelijken in België zijn?
- Wat zou België kunnen doen om kindhuwelijken te voorkomen?

FICHE 2 - VERVOLG

REFLECTIE

De jongeren krijgen bij het afronden van de sessie een **exit-ticket** met een afsluitende vraag. Een *exit-ticket* dient als kort reflectiemoment aan het einde van een les of sessie. Het helpt om inzicht te krijgen in wat de jongeren het meest is bijgebleven.

Voorbeeldvraag: 'Wat is voor jou het belangrijkste om kind te kunnen zijn?'

15-18
jaar

DIFFERENTIATIE VOOR JONGEREN TUSSEN 15 EN 18 JAAR

Doelen

De jongeren:

- onderzoeken en begrijpen de historische evolutie van de leeftijd waarop men in België wordt beschouwd als volwassene;
- ontwikkelen vaardigheden die hen helpen om de verschillen en overeenkomsten tussen de verschillende juridische definities van een 'kind' te beoordelen;
- worden gestimuleerd om kritisch na te denken.

Materiaal

- Papier
- Stiften, kleurtjes
- Tablet of laptop met internetaansluiting

ORIËNTATIE

INLEIDENDE VRAGEN VOOR EEN KORTE GROEPSDISCUSSIE:

- Wat betekent volwassen worden voor jou persoonlijk?
- Wat denk je dat de grootste veranderingen zijn als je 18 jaar oud wordt?
- Zijn er nieuwe verantwoordelijkheden waar je naar uitkijkt of waar je tegen opziet?
- Welke nieuwe rechten en vrijheden denk je te krijgen als je 18 bent?
- Hoe denk je dat die je leven zullen beïnvloeden?
- Hoe denk je dat de maatschappij naar je kijkt als je 18 bent vergeleken met nu?
- Verwacht je dat je anders behandeld zult worden?
- Heb je specifieke doelen of plannen die je wilt bereiken, zodra je 18 wordt?
- Zijn er bepaalde culturele of familietradities in verband met het bereiken van de leeftijd van 18 jaar in jouw omgeving?
- Als jij minister zou zijn, zou je de leeftijd van 18 jaar om als volwassen te worden beschouwd behouden? Of zou je de leeftijd verlagen of verhogen?

FICHE 2 - VERVOLG

KERN

De jongeren zoeken een antwoord op de **centrale onderzoeksvraag**: 'Hoe evolueerde de leeftijd om als volwassen te worden beschouwd in België?'

Opdracht 1: maak een tijdslijn van veranderingen

- De jongeren onderzoeken wanneer en hoe de leeftijd veranderde van 21 naar 18 jaar.
- Ze maken een tijdslijn van de veranderingen in België met betrekking tot de leeftijdsdefinitie van een 'kind'.
- Ze gaan op zoek naar mogelijke redenen voor deze veranderingen en de maatschappelijke context waarin ze plaatsvonden.

Opdracht 2: vergelijkende studie met andere landen

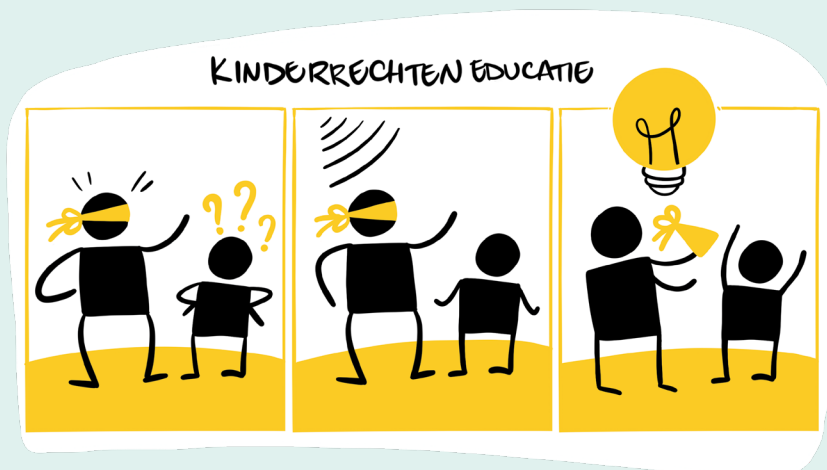
- Voer een vergelijkende studie uit met andere landen en hun definitie van een 'kind'. Laat ofwel de jongeren zelf een land kiezen of selecteer als begeleider enkele landen die je graag onder de aandacht wilt brengen.
- Vervolgens bespreken de jongeren in groep de verschillen en overeenkomsten met de Belgische wetgeving.

REFLECTIE

NABESPREKING IN GROEP:

- Hoe is door de decennia heen de houding veranderd ten opzichte van minderjarigen die trouwen?
- De jongeren bespreken in groep de aanbeveling 'Kinderen zouden niet mogen trouwen. Hierop zou geen enkele uitzondering mogen bestaan'. De jongeren bespreken hoe deze aanbeveling van toepassing is op het onderzoek dat ze hebben gevoerd in opdracht 1 of 2.

15-18
jaar

FICHE 3: BUBBEL 8 - ONDERWIJS, VRIJE TIJD EN CULTURELE ACTIVITEITEN

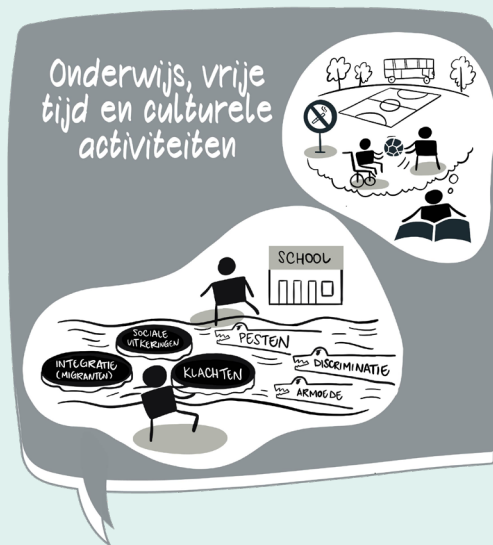
12-14
jaar

Doelen

- De jongeren werken rond thema's als uitsluiting, discriminatie en gelijkheid voor alle jongeren.
- De jongeren zetten een posteractie op poten rond een zelfgekozen thema gelinkt aan de poster.

Materiaal

- Digibord
- Smartphone of tablet met internetaansluiting
- Mentimeter (bijlage of link)
- Voor het posterproject:
 - tekenpapier
 - verf en borstels / kleurtjes en stiften
 - lijm en scharen
 - tijdschriften en kranten
 - smartphone of tablet met internet

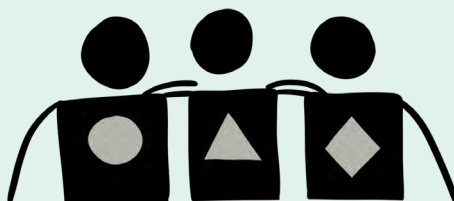
ORIËNTATIE

De jongeren gaan aan de slag met de [stellingen van bijlage 5](#) (ja/nee op papier of via Mentimeter).

Jongeren beantwoorden de enquête eerst individueel. Vervolgens discussiëren ze over de resultaten van de enquête.

WERKWIJZE MENTIMETER:

- Maak een gratis account aan op [Mentimeter](#).
- Open de Mentimeter-oefening en projecteer ze op het bord.
- Deel de presentatie met de jongeren door de unieke code of link te geven die Mentimeter genereert. Jongeren kunnen deze code gebruiken om deel te nemen via hun eigen apparaat.
- Je ziet de antwoorden van de jongeren in real time. Gebruik deze gegevens om een discussie te starten of om bepaalde concepten verder uit te diepen.

FICHE 3 - VERVOLG

KERN

Ontdekking van de inhoud van de poster (bubbel 8)

De jongeren ontdekken de inhoud van bubbel 8 op de poster. In groepjes kiezen de jongeren een thema om een **posterproject tegen pesten/uitsluiting of voor inclusiviteit** op poten te zetten. Enkele voorstellen:

- pesten
- gratis onderwijs
- discriminatie op school en in vrijetijdsactiviteiten
- toegang tot vrijetijdsactiviteiten

De jongeren stellen een **actieplan** op en vertalen dit naar een ontwerp of visuele weergave.

Laat de jongeren eerst in groepjes **brainstormen** aan de hand van de volgende vragen:

- Voor wie is de actie bedoeld?
- Welk probleem willen we aanpakken?
- Welke verandering willen we zien?
- Wie willen we aanspreken om tot actie over te gaan?
- Hoe moet de actie worden uitgevoerd?
- Wat hebben we nodig om onze boodschap duidelijk over te brengen?

De jongeren vertellen tijdens een kort overlegmoment wat hun plannen zijn en hoe ze die gaan uitwerken.

REFLECTIE

Organiseer een 'vernissage' en presenteer jullie werk aan andere jongeren, ouders, begeleider ...

DIFFERENTIATIE VOOR JONGEREN TUSSEN 15 EN 18 JAAR

Doelen

De jongeren:

- gebruiken duidelijke argumenten om hun antwoorden op de stellingen te verklaren;
- ontwikkelen empathie voor anderen door zich in te leven in hun situatie;
- reflecteren over hun eigen ervaringen en meningen, en vergelijken die met anderen.

15 - 18
jaar

FICHE 3 - VERVOLG

Materiaal

- De 'Over de streep'-stellingen in bijlage 5
- De personages in bijlage 6 (optioneel)

ORIËNTATIE

Over de streep-oefening

HOE BEGIN JE AAN EEN 'OVER DE STREEP'-OEFENING?

Je kunt als begeleider ervoor kiezen om de jongeren te laten antwoorden vanuit hun eigen ervaringen en leefwereld. Je kunt ze ook een personage geven, waarin ze zich inleven. Vervolgens beantwoorden ze de verschillende stellingen vanuit de leefwereld van hun personage.

In [bijlage 5](#) vind je een lijst met voorbeeldstellingen. Kies je ervoor om de jongeren vanuit een personage of fictieve rol de stellingen te laten beantwoorden, dan kun je de personages in [bijlage 6](#) gebruiken.

VOORBEREIDING:

- Kies een ruime, veilige plek waar jongeren zich vrij kunnen bewegen.
- Leg het doel van de oefening uit: het bevorderen van begrip, empathie en open communicatie.
- Bespreek de regels: respect hebben voor elkaar, geen oordeel vellen en vrijwilligheid om te delen.

BEGINPOSITIE:

Laat alle deelnemers op één lijn aan de ene kant van de ruimte staan.

STELLINGEN VOORLEZEN:

- Lees de stellingen een voor een voor. Bijvoorbeeld: 'Stap over de streep als je van muziek houdt.' Na elke stelling geef je de jongeren even de tijd om na te denken en al dan niet een stap over de streep te stappen.

REFLECTIE:

- Vraag jongeren, nadat ze over de streep zijn gestapt, om kort te reflecteren over waarom ze zijn overgestapt (vrijwillig).
- Laat jongeren die niet zijn overgestapt ook hun gedachten delen.

TERUGKEREN:

Laat iedereen na elke stelling terugkeren naar de beginpositie.

15-18
jaar

FICHE 3 - VERVOLG

UITGEBREIDE NABESPREKING waarbij de stellingen van 'Over de streep' worden gekoppeld aan de thema's die voorkomen in de poster:

- Bespreek samen met de jongeren de verschillende thema's die tijdens de oefening aan bod kwamen (zie bubbel 8).
- De jongeren gaan op zoek naar recente gegevens over de thema's op Belgisch niveau. Ook zoeken ze concrete informatie die aantoont waar er nood aan is en dringend werk van gemaakt moet worden.
- Vervolgens nemen de jongeren de rol van het Kinderrechtencomité op zich. In groepjes van vier of vijf bedenken ze aanbevelingen die de rechten van kinderen verbeteren in onderwijs, vrije tijd en culturele activiteiten in België.
- De jongeren stellen de aanbevelingen voor aan de anderen.
- Ten slotte vergelijken ze de inhoud van bubbel 8 met de aanbevelingen die zij hebben geformuleerd.

AFSLUITING: Eindig met een gezamenlijke reflectie: bespreek wat ze hebben geleerd, hoe ze zich voelden en wat ze meenemen uit de oefening.

- Bedank iedereen voor hun deelname en moed om te delen.

NABESPREKING:

Zorg voor een nabespreking waarin de jongeren in een **veilige omgeving** vragen kunnen stellen of meer kunnen delen.

KERN

De jongeren werken in kleine groepjes van maximaal vijf jongeren samen aan een groepsopdracht, die ze later aan elkaar voorstellen.

- GROEPSWERK 1: je richt samen met je vrienden een nieuw clubhuis voor jongeren op. Stel een reglement op, zodat iedereen zich welkom en veilig voelt in jullie nieuwe clubhuis.
- GROEPSWERK 2: ontwerp een stad waarin alle kinderen en jongeren zich geaccepteerd voelen.
- GROEPSWERK 3: je organiseert een kamp voor jongeren. Maak een reclamefolder waarin je de nadruk legt op het programma dat je organiseert. Stel een programma op dat inclusief is voor alle jongeren.

Scan bubbel 8 '**Onderwijs, vrije tijd en culturele activiteiten**' en lees de aanbevelingen. Houd met deze aanbevelingen rekening tijdens jullie groepswerk en verwerk ze in jullie eindproduct.

REFLECTIE

Voorstelling van de verschillende groepjes met ruimte voor een vragenronde.

15-18
jaar

MEER ONTDEKKEN OVER HET KINDERRECHTENVERDRAG MET JONGEREN?

UNICEF België

UNICEF België biedt op zijn website educatief materiaal aan over kinderrechteneducatie.

5 tot 12 jaar

unicef.be/nl/kinderrechteneducatie/educatief-lesmateriaal

Kinderrechtenschool

De Kinderrechtenschool (School for Rights) heeft als doel de rechten van het kind in Belgische scholen te bevorderen. Op het platform vind je onder andere lesmateriaal over kinderrechten.

6 tot 17 jaar

schoolforrights.be

DEEL 3

Wat kun je zelf doen?

Wat doen bij een schending van kinderrechten?

Schendingen herkennen

- **Observeer het gedrag van jongeren:** let op tekenen van verwaarlozing, misbruik of andere schendingen van kinderrechten, zoals fysieke verwondingen, gedragsveranderingen, angst of teruggetrokkenheid.
- **Luister naar jongeren:** neem klachten van kinderen serieus. Als een jongere aangeeft dat er iets mis is, luister dan aandachtig en zonder oordeel.

Meld de schending

- **Interne procedures:** volg de interne procedures van je school of instelling om schendingen van kinderrechten te melden. Dit kan betekenen dat je een melding doet bij een jongerenbegeleider, vertrouwenspersoon of een speciaal meldpunt binnen de instelling.
- **Externe autoriteiten:** als je het gevoel hebt dat de interne procedures niet voldoende zijn of als de situatie ernstig is, **meld de schending dan aan de juiste externe autoriteiten:**
 - **1712:** professionele hulplijn (ook toegankelijk voor kinderen) voor vragen over geweld, misbruik en kindermishandeling
 - **Politie:** in acute of gevaarlijke situaties
 - **Kinderrechtencommissariaat:** voor advies en ondersteuning bij complexe gevallen van schending van kinderrechten <https://www.kinderrechten.be/contact>
 - **Nu praat ik erover:** chatbox voor jongeren die vragen hebben over of het slachtoffer zijn van mishandeling of verwaarlozing en iedereen die te maken krijgt met seksueel geweld. www.nupraatikerover.be
 - **Tzitemzo:** Bij tZitemzo kan je terecht met al je vragen over kinderrechten en over het Belgische Jeugdrecht. <https://tzitemzo.be/>
 - **Unia:** om discriminatie te melden of voor meer informatie over gelijkheid en inclusie <https://www.unia.be/nl>
 - **Vlaams mensenrechteninstituut:** Het Vlaams Mensenrechteninstituut beschermt en bevordert de mensenrechten in Vlaanderen. Ook met meldingen schendingen van mensenrechten kan je bij hier terecht. <https://www.vlaamsmensenrechteninstituut.be/>
 - **Child Focus:** houdt zich bezig met verdwijningen en seksuele uitbuiting van kinderen 116000@childfocus.org

Ondersteuning van het kind

- **Veilige omgeving:** zorg voor een veilige en ondersteunende omgeving voor het kind. Laat het kind weten dat het serieus wordt genomen en dat er stappen worden ondernomen om te helpen.
- **Professionele hulp:** betrek indien nodig professionele hulpverleners, zoals psychologen, maatschappelijk werkers of gespecialiseerde hulporganisaties.

Bij deze instanties kunnen kinderen en jongeren zichzelf aanmelden of informatie opzoeken:

nu
praatik
erover

1712

WAT
WAT

 CLB

JEUGDHUIS

unicef

K **C** **Kinder**
R **rechten**
commissariaat
Geeft kinderen een stem

 HUIS VAN HET KIND

Child Focus
116000

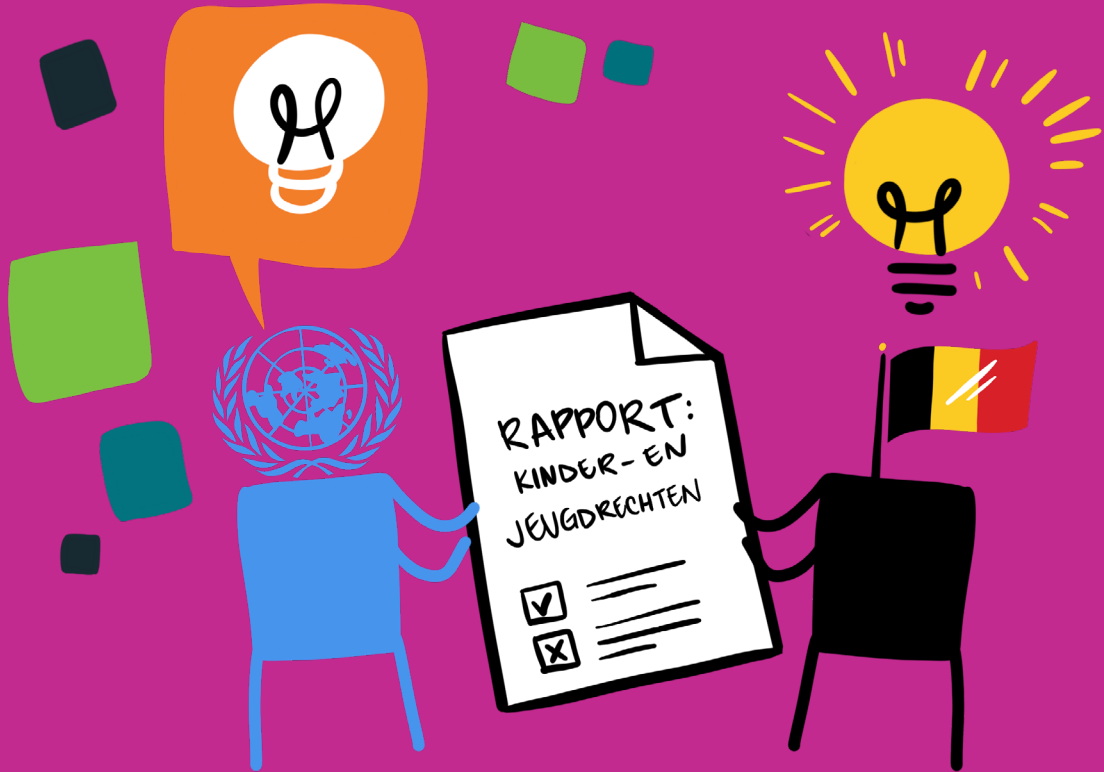
JAC
door **CAW**

TEJO
therapeuten
voor jongeren

awel

tzitemZo
jongerenrechten uitgelegd

BIJLAGEN

Vechten voor
onze rechten!

Nationale Commissie
voor de Rechten van het Kind

Plantyn
STUDIO

BIJLAGE 1

RECHTEN VAN HET KIND

Doelen 1e, 2e en 3e graad secundair onderwijs

MINIMUMDOELEN

Eerste graad

Nederlands

- 02.02 De leerlingen beoordelen doelgericht informatie op betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid bij het lezen en luisteren.
- 02.07 De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie.
- 02.09 De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

Sociaal-relatieve competenties

- 05.01 De leerlingen gaan respectvol en constructief met anderen in interactie rekening houdend met elkaars grenzen.

Burgerschap

- 07.01 De leerlingen lichten de betekenis, de principes en de werking van de democratische rechtsstaat en hun verantwoordelijkheid daarin toe.
- 07.04 De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

Tweede en derde graad

Nederlands

- 02.02 De leerlingen beoordelen doelgericht informatie op betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid bij het lezen en luisteren.
- 02.08 De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie.
- 02.10 De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

Sociaal-relatieve competenties

- 05.01 De leerlingen gaan respectvol en constructief met anderen in interactie rekening houdend met elkaars grenzen.

Burgerschap

- 07.01 De leerlingen lichten de betekenis, de principes en de werking van de democratische rechtsstaat en hun verantwoordelijkheid daarin toe.
- 07.04 De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

LEERPLANNEN EERSTE GRAAD

KOV

Gemeenschappelijk funderend leerplan 1e, 2e en 3e graad SO

- LPD 1 De leerlingen reflecteren over ethische keuzes.
- LPD 6 De leerlingen gaan respectvol en constructief met anderen in interactie rekening houdend met elkaars grenzen.
- LPD 7 De leerlingen verwoorden hun eigen standpunt over maatschappelijke thema's vanuit aangereikte informatie.
- LPD 8 De leerlingen dialogeren geïnformeerd en beargumenteerd over maatschappelijke thema's.
- LPD 9 De leerlingen reflecteren over hun engagement op school en in de samenleving.
- LPD 22 De leerlingen beoordelen doelgericht informatie op betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid bij het lezen en luisteren.

Nederlands

- LPD 6 De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie
- LPD 7 De leerlingen beargumenteren mondeling een eigen mening.
- LPD 19 De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen
- LPD 20 De leerlingen zetten doelgericht strategieën in bij informatieverwerking en communicatieve handelingen.

OVSG

Competenties in het Nederlands

- 02.02 De leerlingen beoordelen doelgericht informatie op betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid bij het lezen en luisteren.
- 02.07 De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie.
- 02.09 De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

Sociaal-relatieve competenties

- 05.01 De leerlingen gaan respectvol en constructief met anderen in interactie rekening houdend met elkaars grenzen.

Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven

- 07.01 De leerlingen lichten de betekenis, de principes en de werking van de democratische rechtsstaat en hun verantwoordelijkheid daarin toe.
- 07.04 De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

Sleutelcompetentie 2: Competenties in het Nederlands

BV1_02.04 02.02

De leerlingen beoordelen doelgericht informatie op betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid bij het lezen en luisteren.

- criteria om nepnieuws te herkennen
- computationele taal

BV1_02.09 02.07

De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie.

- tekstkenmerken voor receptie
- minimumvereisten voor productie

BV1_02.02 02.09

De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

- tekstkenmerken voor receptie
- minimumvereisten voor productie

Sleutelcompetentie 5: Sociaal-relatieve competenties

BV1_05.01 05.01 De leerlingen gaan respectvol en constructief met anderen in interactie rekening houdend met elkaars grenzen.

Sleutelcompetentie 7: Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven

BV1_07.01 07.01

De leerlingen lichten de betekenis, de principes en de werking van de democratische rechtsstaat en hun verantwoordelijkheid daarin toe.

BV1_07.01.02 Subdoel 2

De leerlingen lichten het belang van gelijkwaardigheid voor de mens toe.

- mensenrechten, vrouwenrechten, kinderrechten
- schendingen van gelijkwaardigheid en gevolgen van deze schendingen
- instanties ter bescherming en handhaving van gelijkwaardigheid

BV1_07.04 07.04

De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

- strategie om geïnformeerd en beargumenteerd met elkaar in dialoog te gaan: onderbouwen van een standpunt
- strategie om constructief met elkaar in dialoog te gaan: omgaan met weerstand en conflict

Leerplan POV

Nederlands

- 02.02 De leerlingen beoordelen doelgericht informatie op betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid bij het lezen en luisteren.
- 02.07 De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie.
- 02.09 De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

Sociaal-relatieve competenties

- 05.01 De leerlingen gaan respectvol en constructief met anderen in interactie rekening houdend met elkaars grenzen.

Burgerschap

- 07.01 De leerlingen lichten de betekenis en de werking van de democratische rechtsstaat toe.
- 07.02 De leerlingen reflecteren over de principes van de democratische rechtsstaat.
- 07.03 De leerlingen lichten hun verantwoordelijkheid in democratische rechtsstaat toe.
- 07.06 De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

LEERPLANNEN TWEEDE GRAAD

KOV

Gemeenschappelijk funderend leerplan 1e, 2e en 3e graad SO

- LPD 1 De leerlingen reflecteren over ethische keuzes.
- LPD 6 De leerlingen gaan respectvol en constructief met anderen in interactie rekening houdend met elkaars grenzen.
- LPD 7 De leerlingen verwoorden hun eigen standpunt over maatschappelijke thema's vanuit aangereikte informatie.
- LPD 8 De leerlingen dialogeren geïnformeerd en beargumenteerd over maatschappelijke thema's.
- LPD 9 De leerlingen reflecteren over hun engagement op school en in de samenleving.
- LPD 22 De leerlingen beoordelen doelgericht informatie op betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid bij het lezen en luisteren.

Nederlands

- LPD 6 De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie
- LPD 7 De leerlingen beargumenteren mondeling een eigen mening.
- LPD 19 De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen
- LPD 20 De leerlingen zetten doelgericht strategieën in bij informatieverwerking en communicatieve handelingen.

OVSG

Sinds de modernisering heeft OVSG voor de tweede graad geen eigen leerplannen meer. Stedelijke en gemeentelijke scholen mogen de leerplannen van het GO!, Katholiek Onderwijs Vlaanderen of Provinciaal Onderwijs Vlaanderen gebruiken.

GO!

LEERPLAN TWEEDE GRAAD BASISVORMING

Competenties in het Nederlands

BV2_02.04 02.02

De leerlingen beoordelen doelgericht informatie op betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid bij het lezen en luisteren.

- intenties
- opvattingen
- waardeoordelen
- computationele taal

BV2_02.10 02.08

De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie.

- tekstkenmerken voor receptie
- minimumvereisten voor productie

BV2_02.02 02.10 De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

- tekstkenmerken voor receptie
- minimumvereisten voor productie

Sociaal-relatieve competenties

BV2_05.01 05.01

De leerlingen gaan respectvol en constructief met anderen in interactie rekening houdend met elkaars grenzen.

Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven

BV2_07.01 07.01

De leerlingen lichten de betekenis, de principes en de werking van de democratische rechtsstaat en hun verantwoordelijkheid daarin toe.

BV2_07.04 07.04

De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

- strategieën: systeemdenken, actief luisteren

Leerplan POV

Nederlands

- 02.02 De leerlingen beoordelen doelgericht informatie op betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid bij het lezen en luisteren.
- 02.07 De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie.
- 02.09 De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

Sociale relationele competenties

- 05.01 De leerlingen gaan respectvol en constructief met anderen in interactie rekening houdend met elkaars grenzen.

Burgerschap

- 07.01 De leerlingen lichten de betekenis en de werking van de democratische rechtsstaat toe.
- 07.02 De leerlingen reflecteren over de principes van de democratische rechtsstaat.
- 07.03 De leerlingen lichten hun verantwoordelijkheid in democratische rechtsstaat toe.
- 07.06 De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

LEERPLANNEN DERDE GRAAD

KOV

Gemeenschappelijk funderend leerplan 1e, 2e en 3e graad SO

- LPD 1 De leerlingen reflecteren over ethische keuzes.
- LPD 6 De leerlingen gaan respectvol en constructief met anderen in interactie rekening houdend met elkaars grenzen.
- LPD 7 De leerlingen verwoorden hun eigen standpunt over maatschappelijke thema's vanuit aangereikte informatie.
- LPD 8 De leerlingen dialogeren geïnformeerd en beargumenteerd over maatschappelijke thema's.
- LPD 9 De leerlingen reflecteren over hun engagement op school en in de samenleving.
- LPD 22 De leerlingen beoordelen doelgericht informatie op betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid bij het lezen en luisteren.

Nederlands

- LPD 6 De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie
- LPD 7 De leerlingen beargumenteren mondeling en schriftelijk een eigen mening.
- LPD 21 De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.
- LPD 22 De leerlingen zetten doelgericht strategieën in ter ondersteuning van informatieverwerking en communicatieve handelingen.

OVSG

Sinds de modernisering heeft OVSG voor de derde graad geen eigen leerplannen meer. Stedelijke en gemeentelijke scholen mogen de leerplannen van het GO!, Katholiek Onderwijs Vlaanderen of Provinciaal Onderwijs Vlaanderen gebruiken.

GO!

LEERPLAN DERDE GRAAD BASISVORMING

Competenties in het Nederlands

BV3_02.05 02.02

De leerlingen beoordelen doelgericht informatie op betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid bij het lezen en luisteren.

- vormen van gelaagdheid
- perspectiefwisselingen

BV3_02.11 02.08

De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie.

- tekstkenmerken voor receptie
- minimumvereisten voor productie

BV3_02.02 02.10

De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

- tekstkenmerken voor receptie
- minimumvereisten voor productie

SOCIAAL-RELATIONELE COMPETENTIES

BV3_05.01 05.01

De leerlingen gaan respectvol en constructief met anderen in interactie rekening houdend met elkaars grenzen.

Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven

BV3_07.01 07.01

De leerlingen reflecteren over de betekenis, de principes en de werking van de democratische rechtsstaat en hun verantwoordelijkheid daarin.

BV3_07.04 07.04

De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

- compromis, consensus, win-win-oplossing
- belangen van de betrokkenen
- framing-effect
- strategieën: democratisch onderhandelen over conflicterende standpunten, meerdere perspectieven innemen

Leerplan POV

Nederlands

- 02.02 De leerlingen beoordelen doelgericht informatie op betrouwbaarheid, correctheid en bruikbaarheid bij het lezen en luisteren.
- 02.07 De leerlingen nemen doelgericht deel aan mondelinge en schriftelijke interactie.
- 02.09 De leerlingen zetten eerder en nieuwverworven woordenschat in ter ondersteuning van hun communicatieve handelingen.

Sociale relationele competenties

- 05.01 De leerlingen gaan respectvol en constructief met anderen in interactie rekening houdend met elkaars grenzen.

Burgerschap

- 07.01 De leerlingen lichten de betekenis en de werking van de democratische rechtsstaat toe.
- 07.02 De leerlingen reflecteren over de principes van de democratische rechtsstaat.
- 07.03 De leerlingen lichten hun verantwoordelijkheid in democratische rechtsstaat toe.
- 07.06 De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

BIJLAGE 2 – OVERZICHT BUBBELS

	<p>Kinderrechten realiseren</p>	<p>Het beoordelen van de impact op de rechten van kinderen van een nieuwe regel (wet), die betrekking kan hebben tot de rechten van kinderen, voordat die wordt gecreëerd.</p> <p>Iedereen moet de rechten van het kind kennen en begrijpen. Om dit te bereiken moet België de opleiding versterken van mensen die met of voor kinderen werken (leraren, rechters, advocaten, politie, enz.). Op alle onderwijsniveaus moeten kinderrechten worden onderwezen.</p>
	<p>Wat wordt er verstaan onder 'een kind'?</p>	<p>Deze illustratie verwijst naar de aanbeveling 'Gedwongen huwelijken bij kinderen zijn verboden. Hier zou geen uitzondering op mogen bestaan.'</p>
	<p>Belangrijke principes</p>	<p>Het Kinderrechtenverdrag omvat vier basisbeginselen. Drie van deze vier beginselen zijn ook terug te vinden op de tekeningen in de bubbel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het non-discriminatiebeginsel, • het belang van het kind, • recht op leven, overleven en ontwikkeling van het kind. <p>Het vierde basisbeginsel dat niet expliciet op de poster wordt vermeld is:</p> <p>De mening van het kind (Artikel 12): Kinderen hebben het recht om hun mening te geven in alle zaken die hen aangaan, en hun mening moet passend gewicht krijgen in overeenstemming met hun leeftijd en rijpheid. Dit principe bevestigt de autonomie van kinderen en hun recht om gehoord te worden in beslissingen die hen beïnvloeden.</p>
	<p>Burgerrechten en vrijheden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De illustratie links onder suggereert dat donorkinderen het recht zouden moeten hebben op toegang tot informatie over hun oorsprong. • De illustratie rechtsboven heeft betrekking op het feit dat scholen in België het dragen van religieuze symbolen, zoals bijvoorbeeld hoofdoeken, kunnen verbieden.

BIJLAGE 2 - OVERZICHT BUBBELS (VERVOLG)

 <p>Geweld tegen kinderen</p>	<p>Geweld tegen kinderen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De illustratie bovenaan brengt in beeld dat een wet lijfstraffen zou moeten verbieden. • De tekening in het midden verwijst naar de aanbeveling van het VN-Kinderrechtencomité dat België een actieplan zou moeten opstellen voor het hele land om seksuele uitbuiting en misbruik van kinderen te bestrijden en te voorkomen. • De illustratie rechtsonder toont dat alle professionals in staat moeten zijn situaties van misbruik of verwaarlozing jegens kinderen te identificeren en hen te ondersteunen in de richting van hulpdiensten
 <p>Gezinsleven en alternatieve zorg</p>	<p>Gezinsleven en alternatieve zorg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De tekening linksboven illustreert de aanbeveling dat er nog meer plaatsen in de kinderopvang moeten komen, vooral voor kinderen met een handicap en kinderen uit kansarme gezinnen. • De tekening rechtsonder illustreert de aanbeveling dat België de plaatsing van kinderen in families in plaats van in een instelling beter moet ondersteunen en makkelijker moet maken.
 <p>Handicap, gezondheidszorg en welzijn</p>	<p>Handicap, gezondheidszorg en welzijn</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De eerste illustratie rechtsboven gaat over inclusief onderwijs. De aanbeveling zegt dat het gewoon onderwijs zou moeten openstaan voor alle kinderen, ook voor kinderen met een handicap. • De illustratie in het midden gaat over de geestelijke gezondheid. • De illustratie rechtsonder heeft betrekking op de aanbeveling die stelt dat België een strategie zou moeten ontwikkelen om kansarmoede te bestrijden en ervoor zou moeten zorgen dat alle kinderen passende huisvesting hebben.
 <p>Onderwijs, vrije tijd en culturele activiteiten</p>	<p>Onderwijs, vrije tijd en culturele activiteiten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De eerste illustratie rechtsboven vat de aanbeveling samen die stelt dat alle kinderen genoeg vrije tijd moeten hebben om te kunnen spelen en om activiteiten te kunnen uitoefenen op aangename plekken. • De illustratie linksboven gaat over de aanbeveling die suggereert dat discriminatie op school voorkomen zou moeten worden, dat er meer gedaan moeten worden om pesten tegen te gaan, dat onderwijs echt gratis moet zijn én dat er meer plaatsen moeten komen voor leerlingen in Brusselse scholen.

BIJLAGE 3 - FICHE 2

LEIDRAAD KENMERKEN BUBBELS

HOE IS DIT OP JOU VAN TOEPASSING?

(tweede kleur post-it): denk na over hoe de kenmerken van deze kinderrechten op jouw leven van toepassing zijn. Schrijf op deze post-its persoonlijke ervaringen of voorbeelden die laten zien hoe deze rechten voor jou relevant zijn.

KENMERKEN

(eerste kleur post-it): schrijf op deze post-its de belangrijkste kenmerken van de bubbel die jullie hebben onderzocht. Wat zijn de kernpunten en belangrijkste informatie die jullie hebben gevonden?

WAAROM IS DIT BELANGRIJK?

(derde kleur post-it): reflecteer over de vraag waarom de kenmerken die jullie hebben ontdekt belangrijk zijn. Schrijf op deze post-its waarom het belangrijk is dat deze rechten worden beschermd en gerespecteerd, zowel voor jou als voor alle kinderen en jongeren.

BIJLAGE 4 – FICHE 2 – STELLINGEN

- Vind jij dat je mag kiezen waar je gaat wonen? Vind je dat ieder kind/iedere jongere mag kiezen waar hij/zij gaat wonen?
- Mag een kind kiezen om niet meer naar school te gaan?
- Mag een kind zijn of haar mening uiten?
- Moet een kind op dezelfde manier gestraft worden als een volwassene wanneer het de wet breekt?
- Moet een kind belastingen betalen?
- Mag een kind vrij zijn om zijn of haar religie te kiezen?
- Mag een kind werken voor geld voordat het de wettelijke leeftijd heeft bereikt?
- Moet een kind beschermd worden tegen mishandeling en verwaarlozing?
- Mag een kind deelnemen aan vreedzame protesten?
- Moet een kind recht hebben op een veilige en gezonde leefomgeving?
- Mag een kind vrij zijn om vrienden te kiezen?
- Moet een kind toegang hebben tot informatie via media en internet?
- Mag een kind geheimen bewaren voor zijn of haar ouders?
- Mag een kind beslissen om een medische behandeling te weigeren?
- Moet een kind beschermd worden tegen kinderarbeid?
- Mag een kind zijn of haar seksuele geaardheid vrij uiten?
- Mag een kind besluiten om niet mee te doen aan sportactiviteiten op school?
- Moet een kind recht hebben op privacy, ook tegenover zijn of haar ouders?
- Mag een kind verhuizen naar een ander land zonder toestemming van zijn of haar ouders?
- Moet een kind recht hebben op speciale zorg bij een handicap?
- Mag een kind stemmen bij alle verkiezingen?
- Moet een kind recht hebben op gezinshereniging als het gescheiden is van zijn of haar familie?

BIJLAGE 5 - FICHE 3 - STELLINGEN

Gelijke onderwijskansen

STAP OVER DE STREEP ALS...

- ...je vindt dat leraren en jongerenwerkers beter opgeleid zouden moeten worden om kinderen van verschillende achtergronden te helpen.
- ...als je denkt dat je minder kansen hebt om een goede opleiding te krijgen omwille van je financiële situatie.
- ...je vindt dat er aandacht moet zijn voor het verminderen van de digitale kloof, zodat alle leerlingen toegang hebben tot moderne leermiddelen en technologie zoals computers en internet thuis.
- ...je denkt dat je minder kansen hebt in het onderwijs vanwege je afkomst.
- ...je vindt dat ondersteuning voor de mentale gezondheid van jongeren cruciaal is voor gelijke onderwijskansen.
- ...je hebt meegemaakt dat leraren leerlingen ongelijk behandelden.
- ...je ooit het gevoel hebt gehad dat docenten je minder serieus namen vanwege je gender, seksuele voorkeur, religie of afkomst.
- ...je door je achtergrond of omstandigheden minder kans denkt te hebben om later door te stromen naar hoger onderwijs.

Toegang tot onderwijs, vrije tijd en cultuur

STAP OVER DE STREEP ALS...

- ...je vindt dat sportclubs en andere activiteiten gratis zouden moeten zijn en toegankelijk voor alle kinderen en jongeren.
- ...je vindt dat onderwijs helemaal gratis zou moeten zijn.
- ...je wel eens gehoord hebt dat er niet genoeg plekken zijn voor leerlingen in Brusselse scholen.
- ...je vindt dat alle kinderen, ongeacht hun woonlocatie, toegang zouden moeten hebben tot kwaliteitsvol onderwijs.
- ...je vindt dat recreatieve voorzieningen en activiteiten toegankelijk zouden moeten zijn voor kinderen met een beperking, zodat zij ook volop kunnen genieten van hun vrije tijd.
- ...je je wel eens buitengesloten gevoeld hebt omdat je niet genoeg financiële middelen had voor bepaalde activiteiten of spullen.
- ...je vrienden hebt die soms niet kunnen deelnemen aan activiteiten op school of in de jeugdbeweging door geldproblemen.
- ...je denkt dat je minder vrije tijd hebt door verantwoordelijkheden thuis, zoals de zorg voor familieleden.
- ...je moeite hebt om te studeren omdat je moeilijk toegang hebt tot een rustige plek om je te focussen.
- ...je ouders of voogd je moeilijk kunnen ondersteunen bij schoolwerk omdat ze de taal van je school niet goed spreken of begrijpen.
- ...als je denkt dat culturele activiteiten vooral toegankelijk zijn voor mensen met een hoog inkomen.

Discriminatie op school en daarbuiten

STAP OVER DE STREEP ALS...

- ...je vindt dat scholen een veilige en ondersteunende omgeving moeten bieden waar kinderen zich vrij kunnen ontwikkelen, zonder angst voor discriminatie of pesten.
- ...je vindt dat leraren en jongerenwerkers beter opgeleid zouden moeten worden om kinderen van verschillende achtergronden te helpen.
- ...je vindt dat alle kinderen recht hebben op gelijke behandeling op school, in de jeugdbeweging, tijdens hobby's ... ongeacht hun afkomst, geslacht, geloof, of andere kenmerken.
- ...je vindt dat scholen en gemeenschappen initiatieven moeten ontwikkelen om kinderen en jongeren kennis te laten maken met verschillende culturen en tradities.
- ...je vindt dat scholen en gemeenschappen educatieve programma's moeten aanbieden rond diversiteit en discriminatie om kinderen en jongeren te leren om respectvol met elkaar om te gaan.
- ...je je wel eens buitengesloten hebt gevoeld door leeftijdsgenoten.
- ...je als eens iemand buitengesloten hebt omdat ze een ander uiterlijk hebben dan jezelf.
- ...je je al eens machteloos voelde als je vrienden gepest werden en hen niet durfde te helpen.
- ...je je soms anders voelt dan je leeftijdsgenoten.
- ...je wel eens getuige was van discriminatie en toen niet hebt kunnen ingegrepen.
- ...je wel eens uitgelachen bent om je interesses, hobby's, afkomst of religie.
- ...je al eens ervaren hebt dat je niet serieus genomen werd door een volwassene.
- ...je weet waar je terecht kan als iemand die je kent gepest of gediscrimineerd wordt.

Intimidatie op school en daarbuiten

STAP OVER DE STREEP ALS...

- ...je vindt dat kinderen en jongeren les zouden moeten krijgen over wat intimidatie is, de impact ervan en hoe ze dit kunnen voorkomen en aanpakken.
- ...je je wel eens geschaamd hebt voor je thuissituatie.
- ... je wel eens een geheim van iemand anders gedeeld hebt zonder toestemming.
- ... je al eens ervaren hebt dat er roddels of geruchten over jou werden verspreid.
- ... je je wel eens schuldig gemaakt hebt aan het roddelen over iemand.
- ... je wel eens je mening niet hebt durven uiten uit angst voor afwijzing.
- ... je het gevoel hebt dat je jezelf moet aanpassen om geaccepteerd te worden.
- ...je je wel eens onveilig hebt gevoeld op school of in je vrije tijd door verbaal of fysiek geweld.
- ... je ooit uitgescholden bent om je afkomst, uiterlijk, religie of voorkeuren.
- ...je het gevoel hebt dat docenten of jongerenbegeleiders niet genoeg doen om intimidatie tegen te gaan.
- ...je al wel eens steun hebt ontvangen van een vriend of volwassene toen je het moeilijk had.

BIJLAGE 6 - FICHE 3 - ROLLEN

	Naam	Leeftijd		Extra info
1	AHMED	16 jaar	Leerling secundair onderwijs	Oudste zoon in een gezin van vluchtelingen
2	EMMA	15 jaar	Leerling secundair onderwijs	Emma zit in een rolstoel vanwege een spierziekte.
3	SOPHIE	15 jaar	Leerling secundair onderwijs + jobstudent in een restaurant	Sophie komt uit een gezin in armoede en werkt om haar familie te ondersteunen.
4	JAMAL	17 jaar	Leerling secundair onderwijs	Jamal is openlijk homoseksueel en actief in de lgbtqi+-gemeenschap.
5	LUCAS	16 jaar	Leerling secundair onderwijs + jobstudent in een supermarkt	Lucas heeft dyslexie en krijgt extra ondersteuning op school.
6	FATIMA	15 jaar	Leerling secundair onderwijs	Fatima draagt een hoofddoek en is diepgelovig.
7	MATS	14 jaar	Leerling secundair onderwijs	Mats is opgegroeid in een pleeggezin en heeft verschillende basisscholen bezocht.
8	ISABELLA	16 jaar	Leerling secundair onderwijs + jobstudent in een hamburgerrestaurant	Isabella heeft een lichte vorm van autisme en krijgt begeleiding op school.
9	MOHAMMED	17 jaar	Leerling secundair onderwijs	Mohammed is de enige Arabische leerling in zijn klas.
10	ANNA	15 jaar	Leerling secundair onderwijs	Anna heeft een leerstoornis en heeft moeite met concentratie.
11	MARIA	14 jaar	Leerling secundair onderwijs	Maria is net verhuisd vanuit een ander land en leert nog Nederlands.
12	ALI	17 jaar	Leerling secundair onderwijs + jobstudent in een kledingwinkel	Ali draagt de verantwoordelijkheid voor de zorg van zijn zieke moeder.

BIJLAGE 6 - FICHE 3 - ROLLEN (VERVOLG)

	Naam	Leeftijd		Extra info
13	EVA	17 jaar	Leerling deeltijds secundair onderwijs + werkt in een koffiebar	Eva is een jonge moeder en combineert werk en school met de zorg voor haar kind.
14	DAVID	16 jaar	Leerling secundair onderwijs	David is doof en communiceert via gebarentaal.
15	ISMAEL	14 jaar	Leerling secundair onderwijs	Ismaels ouders spreken geen Nederlands en hij helpt hen vaak met vertalen.
16	JULIAN	15 jaar	Leerling secundair onderwijs	Julian is een fervent gamer en heeft moeite met sociale interacties buiten zijn online gemeenschap.
17	JADE	15 jaar	Leerling secundair onderwijs	Jade komt uit een gezin met een laag inkomen en ontvangt extra studiebegeleiding.
18	MAX	14 jaar	Leerling secundair onderwijs + jobstudent in een boekenwinkel	Max is geadopteerd en heeft moeite met zijn identiteit en achtergrond.
19	AMINA	15 jaar	Leerling secundair onderwijs + jobstudent in een kinderopvang	Amina zorgt na schooltijd vaak voor haar jongere broertjes en zusjes.
20	ELLA	17 jaar	Leerling secundair onderwijs	Ella heeft moeite met rekenen en volgt extra bijlessen.
21	OLIVIA	16 jaar	Leerling secundair onderwijs	Olivia komt uit een multicultureel gezin en ervaart soms conflicten over culturele waarden.
22	EVA	15 jaar	Leerling secundair onderwijs	Eva is gepassioneerd over milieukwesties en is lid van een jeugdmilieugroep.
23	MILA	13 jaar	Leerling secundair onderwijs	Mila's ouders zijn gescheiden en ze woont bij haar moeder.
24	LISA	14 jaar	Leerling secundair onderwijs	Lisa heeft een zeldzame allergie en moet vaak naar het ziekenhuis voor controles.